Centenar MARIA TĂNASE tributul nemuririi

(Grigore Constantinescu – 7 septembrie 2013)

Imaginea Mariei Tănase, supranumită Pasărea măiastră, Edith Piaf a României și Regina cântecului popular, stăruie în memoria și sufletul celor care o regăsesc în taina artei muzicii noastre populare din ultimul secol.

Născută în luna septembrie a anului 1913, în mahalaua Cărămidarilor din Bucureşti, al treilea copil al Anei Munteanu (originară din comuna Cârța, Țara Făgărașului) și a florarului Ion Coandă Tănase, din satul oltenesc Mierea Birnicii, de pe valea Amaradiei, este remarcată de timpuriu pentru frumusețea glasului și a chipului, temperamentul aparte și acea aură de personalitate din anii adolescenței pe care le descrie, etnomuzicologul Harry Brauner. Apare pe scenă, pentru prima dată, în anul 1921, la Căminul Cultural „Cărămidarii de Jos", cântând la serbarea de sfârșit de an a Școlii primare nr.11 Tăbăcari, apoi pe scena Liceului „Ion Heliade Rădulescu". La douăzeci de ani, în 1934, se angajează la Teatrul „Cărăbuş", o lună mai târziu debutând, în 2 iunie, în spectacolul **Cărăbuş-Express**, cu pseudonimul Mary Atanasiu, ales de Constantin Tănase. Urmează prima sa înregistrare, cu romanța **Mansarda** de Nello Manzatti, la casa de discuri „Lifa Record", după care, în vara anului 1936, imprimă cântece populare la casa de discuri „Columbia", fiind recomandată și îndrumată de etnomuzicologii Constantin Brăiloiu și Harry Brauner. Sunt cântece care vor deveni celebre în interpretarea ei – **Cine iubește și lasă** și **M-am jurat de mii de ori** (acompanitor taraful lui Costică Vraciu din Gorj). În 1938 Maria Tănase începe să colaboreze cu renumitul restaurant „Luxandra", unde cânta acompaniată de orchestra violonistului Petrică Moțoi; debutează de asemenea la Radio, împreună cu taraful Ion Matache din Argeş, interpretând „live" un program de cântece românești la emisiunea „Ora satului" (**M-am jurat de mii de ori, Șapte săptămâni din post, Ce-i mai dulce ca alvița, Cine iubește și lasă, Geaba mă mai duc acasă, Mărie și Mărioară, Țigăneasca, Când o fi la moartea mea**). Datorită comentariilor cronicarilor muzicali, cu ocazia debutului la radio, și ecoului în rândurile auditorilor emisiunilor radiofonice, Maria Tănase continuă să fie programată aproape săptămânal de Radio România. Este de asemenea invitată, în august 1938, la concertul de încheiere a cursurilor de vară ale Universității populare de la Vălenii de Munte (Prahova), unde istoricul Nicolae Iorga o supranumește Pasărea măiastră, adresându-i cuvinte premonitorii pentru evoluția sa de artistă:

"Să răzbești unde meriți, spărgând zidurile pizmașe ce ți se vor ridica în cale, pentru că dumneata ai o mare și nobilă misiune de îndeplinit. Să readuci cântecul poporului nostru pe făgașul lui autentic. Misiunea aceasta, pe care dumneata n-o știi încă în toate rosturile ei, dar o știm noi, trebuie să fie îndemnul cel mai puternic în osteneala dumitale."

În acelaşi an se angajează la Teatrul lui Nicolae Vlădoianu, „Alhambra" şi în septembrie lansează cu mare succes cântecele **Mi-am pus busuioc în păr** și **Habar n-ai tu** de Ion Vasilescu, în revista **Constelația Alhambrei**, cântece pe care le imprimă apoi pe discuri „Columbia". În 1939 pleacă la Expoziția Universală de la New York (New York World's Fair) unde cântă împreună cu orchestra lui Grigoraș Dinicu și cu naistul Fănică Luca, la Casa românească, unde au mai fost prezenți George Enescu, prof. Dimitrie Gusti și Constantin Brâncuși.

În 1940, Garda de Fier distruge toate discurile existente cu Maria Tănase, din discoteca Radio-ului, sub pretextul că distorsionau folclorul românesc autentic. Adevăratul motiv al acestei mișcări antisemite a fost faptul că în cercul de prieteni ai Mariei Tănase se găseau și o serie de intelectuali evrei sau democrați, precum folcloristul Harry Brauner, jurnalistul Stephan Roll. În martie 1941 întreprinde un turneu artistic în Turcia. Cântă în revista **Melody Revue** de la Istanbul și este desemnată cetățean de onoare de către președintele Turciei. La finalul acestui turneu se reîntoarce în țară, pentru a cânta, împreună cu alți artiști, răniților din război. Interpretează câteva cântece românești de mare popularitate la inaugurarea noii fundații a Societății Române de Radiodifuziune din 28 octombrie 1946, împreună cu violonistul Ion Voicu, violoncelistul Ion Fotino, pianista Maria Fotino, artiștii lirici Ioana Nicola, Zenaida Pally, Dumitru Scurtu.

În 1952 este solicitată să profeseze la Școala medie de muzică nr.1 din București, în cadrul unei catedre de cânt popular nou create. Lansează cu mare succes cântecele Dragi mi-s cântecele mele (aranjament revuistic de Henry Mălineanu) și Aseară vântul bătea (cântec popular din Ardeal) la Concertul popoarelor organizat cu prilejul celui de-al IV-lea Festival Mondial al Tineretului și Studenților (1953).

Din 1954 imprimă la Radio și la casa de discuri Electrecord, printre care patru cântece populare românești traduse și adaptate în franceză de Nicole Sachelarie – Doina de Dolj, La malédiction d'amour (Cine iubește și lasă), Danse montagnarde (Uhăi, bade), Tiens, tiens, tiens et na (Iac-așa). Acestea au fost incluse, împreună cu alte cântece ale artistei, pe un disc editat în colaborare cu casa franceză „Le Chant du Monde”, disc distins post-mortem, în 1965 cu „Grand prix du disque”, decernat de Academia „Charles Cros”.

A jucat pe scena Teatrului Municipal în Cadavrul viu de Lev Nikolaevici Tolstoi (1945) și în Horia de Mihail Davidoglu (1956), în opereta Mascota de Edmond Audran (1944) și rolul principal din comedia muzicală Sfinxul de la Hollywood de Ralph Benatzky (1946).

De asemenea, a cântat în filmele Se aprind făcliile (1939), România (1947), Ciulinii Bărăganului (1958) și în scurt-metrajul Amintiri din București (1958).

În luna aprilie a anului 1954, Departamentul Artelor din Ministerul Culturii a propus decorarea sa cu Ordinul Muncii cls. a III-a; în anul 1955 a fost distinsă cu Premiul de Stat, iar în 1957 a primit titlul suprem de Artist emerit.

Se stinge din viață la Spitalul Fundeni (22 iunie 1963, la ora 14:10). Ultimele sale cuvinte aparțin scrisorii adresate soțului său, Clair Sachelarie: „Eu am să plec, și-ți mulțumesc pentru viața noastră... Iar vouă, cele 49 de frunze verzi din primavară și galbene în toamnă pe care mi-am plimbat anii, vă las câte o lacrimă de emoție: Adio, frunză verde, frunză galbenă, tu mă saltă, tu mă leagană...”.

Despărțirea de Pasărea măiastră Maria Tănase, nu aduce însă uitarea, glasul și arta ei trăiesc în memoria oamenilor țării sale și românilor de pretutindeni, pentru eternitate.